

Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerde Yaratıcılığı Geliştirmeye Yönelik Öğretimsel Davranışları

Prof. Dr. Ali Özel

Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fak. İlköğretim Bölümü Sınıf Eğitimi A:B:D aliozel2002@yahoo.com

Doç. Dr. Nida Bayındır

Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fak. İlköğretim Bölümü Sınıf Eğitimi A:B:D nida.bayindir@dpu.edu.tr

ÖZET

Her yeni gün bilgilere yenileri eklenmekte ve eski bilgiler göreceli olarak etkisini yitirmektedir. Yaratıcılık, yeni bilgilerin kaynağı olarak yenilenebilir, geliştirilebilir ve orijinal bilgi tasarımları olarak düşünülebilir. Öğretmenlerin sınıftaki öğretim uygulamaları çocukların yaratıcılığını desteklemekte yada köreltmektedir. Araştırma, sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamında öğrencilerin yaratıcılığını geliştirmeye yönelik sergiledikleri öğretimsel davranışları kapsamaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen ve tek boyutlu (öğretimsel davranış) olan anketle toplanmıştır. Yaratıcı öğretim örnekleri ve olası öğretmen davranışları ile ilgili literatür taranarak geliştirilen anket alan uzmanları ve öğretmenlerin görüşleri ile şekillendirilmiştir. Araştırma yaratıcı düşünme, yaratıcı düşünme teknikleri, problem çözme, analitik düşünme gibi alanlara hitap edecek şekilde oluşturulan maddelere likert ölçeği esas alınarak öğretmenlerin katılımları ölçülmüştür. Anketin güvenilirlik katsayısı (0,87) uygulama için yeterli görülmüştür. 2015-16 öğretim yılında Kütahya il merkezine bağlı devlet okullarında 125 sınıf öğretmenine uygulanan araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin %60,0'ı derslerinde yaratıcılığı geliştirmeye yönelik ders işlediğini belirtmektedir. 0-5 yıl ve 16-20 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin öğretimlerinde yaratıcılığı geliştirmeye yönelik öğretimsel davranışlarında anlamlı farklılıkların yaşanmadığı görülmektedir. Bunun nedeni ise öğretmenlerin gerçekçi ve somut sonuçlara olan eğilimleri olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, sınıf öğretmenleri, öğretimsel davranışlar.

Elementary Teachers' Instructional Practices To Promote Students' Creativity

ABSTRACT

Each new day new information is added to existing ones and old information loses its effect relatively. As a source of new information, creativity can be considered as renewable, developable and original information designs. Teachers' instructional practices either support children's creativity or discourage it. This research investigates the instructional practices supporting students' creativity in the classroom environment demonstrated by elementary teachers. A one-dimensional survey (educational behavior) was developed and conducted by the researchers and used as a data gathering tool. The survey was developed in the light of the relevant literature on creative teaching examples and on plausible teacher behaviors and finalized with experts and teachers opinions. Teachers' opinions on creative thinking, creative thinking techniques, problem solving and analytical thinking were gathered using the likert type survey. The Cronbach's coefficient found 0.87 and considered to be sufficient for this research. Conducted during 2015-16 academic year in public schools of Kütahya city center working with 125 elementary teachers, research results showed that 60% of the teachers claimed that they utilize instructional practices to promote creativity in their lessons. There is not a significant difference observed between teachers who have 0-5 and 16-20 and more seniority with regards to their instructional practices to promote creativity. The reason for this is assumed to be the teachers' tendency towards realistic and tangible results.

Key words: Creativity, elementary teachers, instructional practices.

GİRİŞ

Yaratıcılık; amaçlı bir şekilde, orijinal ürün hayal edebilme, bir şeyi herkesten farklı yollarla yapabilme ve yeni fikirler geliştirebilme yeteneğidir. Yaratıcılık, alışılmışın dışı düşünme, özgün davranış ve ürünlerle ortaya çıkan bir nitelik olarak da tanımlanır. Yaratıcılık bir düşünce ürünü olarak algılandığında ise daha önce aralarında bir ilişki kurulmamış düşüncelerin yeniden inşa edilmesi sürecidir. Orijinal bir davranış çıktısı olarak düşünüldüğünde, eski deneyimlerin özgün davranma biçimlerine göre tekrar yorumlanmasıdır. Ürünsel özelliği düşünüldüğünde ise, kimi zaman libidonun estetik bir hal alması, kimi zaman sosyal yapının kollektif enerjisi, kimi zaman ise, bilimsel ve sanatsal bir bakış açıdır (Bayındır, 2013, Kalburan, 2012, Karataş ve Özcan, 2010, Özden, 2011, Yazıcı ve Topalak, 2013).

Her geçen gün artan bilgi, hızla insanların hayatına girmekte ve çıkmaktadır. Teknoloji ile birlikte bilgiye daha kolay ulaşan insanlar birbirleri ile çok daha çabuk bağlantı kurup, etkileşebilmektedir. Ancak toplumlar ve insanlar arasında fark hala vardır. Bu farkın temel nedeni bilgi değil, bilgiyi işleme ve yorumlamadaki orijinal bakış açılarıdır. Araştıran, inceleyen, problem çözebilen, yorumlayan, yaratıcı düşünen bireyler diğerlerinden bir adım daha öne geçmektedirler. İnsanlar, sonsuz hayal gücü kullanımı ile bilgiye kattıkları anlam ve özgünlükle sürekli farklı anlamlar yaratmaktadırlar (Orhon, 2011, Summak ve Aydın, 2011).

Yaratıcı düşünme, hem düşünsel hem duyuşsal hem de davranışsal ürünleri içermektedir. Bilgi çağında, eleştirel düşünen, bilgiyi üreten, sorgulayan bireylerin yetiştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Böylelikle eğitimden beklentilerde artık farklılaşmaya başlamıştır. Eğitimin amacı sadece bilgi edinme değil, farklı, esnek, özgün ve yaratıcı düşünen bireyler de yetiştirmektir. Bu bağlamda eğitim programları ve öğretmenler çocuklarda yaratıcılığı geliştirici çabaların içine girmiştir (Gök ve Erdoğan, 2011, Karataş ve Özcan, 2010).

İngiltere gibi ülkelerde okullarda yaratıcı düşünmenin geliştirilmesine yönelik yöntem ve tekniklerin yer aldığı öğretim programları tasarlanmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin yaratıcı düşünmeye yönelik davranışları büyük önem taşımaktadır (Ekici, 2014). Yaratıcı düşünme, öğretmenlerin sahip olması gereken bir beceridir. Yaratıcı ve eleştirel düşünen öğretmen, problemlere daha duyarlı, çok sayıda çağrışım ve fikir üretebilen, esnek, az rastlanan ürünler geliştiren, derinlemesine düşünen, yeniden betimlemeler yapabilen, farklı bakış açılarına sahip olma gibi yeteneklere sahip öğretmendir (Kesicioğlu ve Deniz, 2014, Görgeç ve Karaçelik, 2009).

Öğretmeni model alan ve akademik bir süreç içerisinde yer alan öğrencilerin yaratıcılığının gelişmesindeki en büyük etken öğretmenlerdir. Özellikle bir grup öğrenciyle 4 yıl boyunca her şekilde ilgilenen sınıf öğretmenleri yaratıcılığı destekleyen davranışları sergilemek durumundadırlar. Öğretmenin yaratıcı olması, bilimsel düşünme süreçlerini bilip uygulaması, öğrencilerini farklı düşünmeye özendirilmesi öğrenme ortamını ve sürecini daha yaratıcı kılmaktadır. Standart olarak algılanan öğretim programlarının uygulanmasındaki esneklik, öğretmenin yaratıcı öğretimsel işleyişi ile öğrencilere katkı sağlamaktadır. Öğretmenin hazırlayacağı öğrenme ortamı, derslerin işleniş ve eğitime bakış açısı öğrencilerin esnek, özgün ve yeni bilgiler edinmelerini sağlayacaktır (Dikici, 2013, İşleyen ve Küçük, 2013).

Öğretmenin sınıfta demokratik bir öğrenme ortamı yaratması, çocukların ilgi ve merakını bilimsel olarak kullanması, etkinlikleri öğrenci katılımı ile yapması, öğrenci kararlarına önem vermesi, acele etmemesi, baskı yaratmaması, çözüm alternatifleri yaratması, fikirleri

desteklemesi vb. çocuklardaki yaratıcı düşüncüyü desteklemektedir (Yenilmez ve Yolcu, 2007, Akkaya ve Susar, 2012). Öğretmenlerin çocuklarda yaratıcı düşüncüyü geliştirmek için, kendilerini ifade etmelerini sağlamaları, her düşünceye saygı duymaları, eleştiriyi sevmeleri, tek cevap aramamaları, yanlışla, notla korkutmamaları, her zaman mantıklı cevaplar beklememeleri, öğrencilerine güvenmeleri gerekmektedir (Güven, 2014).

Öğretmenlerin öğretim süreci içinde yaratıcı düşüncüyü bir öğretim aracı olarak kullanmaları daha etkili olabilmektedir. İşlenen her derste kullanılan yöntem ve teknikler, araç ve gereçler, kaynaklar, etkinlikler vb. yaratıcılığı bir bütün ve olağan bir öğretim aracı olarak kullanmayı kolaylaştırmaktadır (Işık, 2013).

Öğretmenin öğrencilerde yaratıcılığı geliştirmek için kışkırtıcı sorular sormayı alışkanlık haline getirmesi, derinlemesine, çok boyutlu ve ayrıntılı düşünmelerini sağlaması, yanıtlar üzerine odaklaması, çelişkili durumlar sunması, ırsak düşüncüyü geliştirmesi, empatik düşüncüyü yayması, sadece problemi çözmeyi değil, problemin çıkış noktalarını göstermesi, farklı deneyimlere ve keşfetmeye önem vermesi, analogik düşünmesi ve konuşması, yaratıcı yazma ve okumalar yaptırması, işbirliğine teşvik etmesi ve otokontrolü önemsemesi gerekmektedir. Araştırma, sınıf öğretmenlerinin çocuklarda yaratıcılığı geliştirmeye yönelik öğretimsel davranışlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma, sınıf öğretmenlerinin öğretimsel davranışlarının yaratıcılık içerip içermediği, öğretmenlerin bu konudaki farkındalığı ve yaratıcı öğretim yaşantılarının mevcudiyeti açısından önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Sınıf öğretmenlerinin öğretimlerinde yaratıcılığı geliştiren davranış biçimleri ve örnek davranışlarla var olduğu şekli ile belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada betimsel model kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini; Kütahya il merkezinde görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Kolay ulaşılabilirlik yolu ile ulaşılan 125 sınıf öğretmeni 2015-16 öğretim yılı başında gönüllülük esasına göre araştırmaya katılmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen ve tek boyutlu (öğretimsel davranış) olan anket örneklemdaki gruba uygulanmıştır. Yaratıcı öğretim örnekleri ve olası öğretmen davranışları ile ilgili literatür taranarak geliştirilen anket alan uzmanları ve öğretmenlerin görüşleri ile şekillendirilmiştir. Araştırma yaratıcı düşünme, yaratıcı düşünme teknikleri, problem çözme, analitik düşünme gibi alanlara hitap edecek şekilde oluşturulan maddelere likert ölçeği esas alınarak öğretmenlerin katılımları ölçülmüştür.

Reliability Statistics							
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items			N of Items			
,871	,953			41			

Summary Item Statistics							
	Mean	Minimum	Maximum	Range	Maximum / Minimum	Variance	N of Items
Item Means	3,993	3,240	5,184	1,944	1,600	,108	41

Scale Statistics			
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
163,7040	431,952	20,78345	41

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi anketin güvenilirlik katsayısı 0,87 olarak bulunmuştur. Araştırmada kullanılan anketin verileri için gereken istatistiki hesaplar yapılmış. Öğretmenlerin kıdemine göre varyans analizi yapılmıştır. Araştırma, kullanılan orijinal anket, istatistiki yöntem ve örneklem grup ile sınırlıdır.

Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinde yaratıcılığı geliştirmek için sergiledikleri davranışları belirleyen araştırma bulguları aşağıda verilmiştir.

Tablo 1- Cinsiyet değişkenine göre

	f	%	Ort.	Ss
Bay	76	60,8	1,36	0,49
Bayan	49	39,2		
Toplam	125	100,0		

Araştırmanın %60,8'i bay, %39,2'si bayan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 2-Kıdem Değişkenine Göre

	f	%	Ort.	Ss
5yıl altı	9	7,2	3,68	1,27
6-10yıl	14	11,2		
11-15yıl	30	24,0		
16-20yıl	26	20,8		
21yılı üstü	46	36,8		
Toplam	125	100,0		

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin %36,8'i 21 yıl ve üstü, %24,0'ı 11-15 yıl, %20,8'i 16-20 yıl, %11,2'si 6-10 yıl, %7,2'si ise 5 yıl ve altı kıdeme sahiptir.

Tablo 3-Öğretmenlerin yaratıcılığı geliştirmeye yönelik ders işleme durumu

	f	%	Ort.	Ss
Evet	75	60,0	1,44	0,57
Kısmen	45	36,0		
Hayır	5	4,0		
Toplam	125	100,0		

Öğretmenlerin %60,0'ı derslerinde yaratıcılığı geliştirmeye yönelik ders işlediğini belirtmekte, %36,0'i kısmen, %4,0'ı ise hiç yaratıcılığı geliştirmeye yönelik ders işlemediğini belirtmektedir.

Tablo 4-Öğretmenlerin lisans eğitiminde yaratıcılıkla ilgili eğitim alma durumu

	f	%	Ort.	Ss
Valid				
Evet	45	36,0	1,87	0,76
Kısmen	51	40,8		
Hayır	29	23,2		

Toplam	125	100,0
--------	-----	-------

Öğretmenlerin %40,8'i yaratıcılıkla ilgili kısmen eğitim aldıklarını, %36,0'ı eğitim aldıklarını, %23,2'si ise hiç eğitim almadığını belirtmektedir.

Tablo 5-Öğretmenlerin kıdemine göre öğrencinin kendini bir kişinin veya nesneni yerine koyarak konuyu değerlendirmesine ilişkin farklılıklar

Maddeler	Dereceleme	N	Mea n	Std. Deviat ion	Lev. Stati sti	F	Sig.
Öğrencinin kendisini bir kişinin veya nesneni yerine koyarak konuyu değerlendirmesi isterim	5 yıl ve altı	9	4,11	0,33	4,64	3,38	0,00*
	6-10 yıl	14	4,21	0,42			
	11-15 yıl	30	4,40	0,72			
	16-20 yıl	26	3,84	0,54			
	21 yıl ve üstü	46	4,21	0,55			
	Toplam		125	4,17	0,59		

Kıdem değişkenine göre, öğrencilerin kendini bir kişinin veya nesnenin yerine koyarak konuyu değerlendirmesini isteyen öğretmenlerden 11-15 yıllık kıdeme sahip öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık ($x=4,40/ sd=0,72, p<0,001$) bulunmuştur. Buna göre, 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin öğrencide empatik düşünceyi geliştirmeye yönelik kendini başkalarının yerine koyarak düşünmesini sağladıkları belirlenmiştir.

Tablo 6-Öğretmenin kıdemine göre genişletici sorular sormaya ilişkin farklılıklar

Maddeler	Dereceleme	N	Mea n	Std. Deviat ion	Lev. Stati sti	F	Sig.
Genişletici sorular sorarım	5 yıl ve altı	9	3,66	0,70	11,72	2,17	0,00*
	6-10 yıl	14	3,92	0,61			
	11-15 yıl	30	4,20	0,92			
	16-20 yıl	26	3,84	0,78			
	21 yıl ve üstü	46	3,76	0,43			
	Toplam		125	3,89	0,70		

Kıdem değişkenine göre; öğrenciye genişletici sorular soran 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık ($x=4,20, sd=0,92, p<0,001$) bulunmuştur. Buna göre 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin öğrencilerine diğer kıdemlere göre daha çok genişletici sorular sorduğu belirlenmiştir.

Tablo 7-Öğretmenlerin kıdemine göre proje çalışmalarını desteklemeye ilişkin anlamlı farklılıklar

Maddeler	Dereceleme	N	Ort.	SS	Lev. Statisti	F	p
Proje çalışmalarını desteklerim	5 yıl ve altı	9	3,55	0,88	1,22	1,36	0,00*
	6-10 yıl	14	4,35	0,63			
	11-15 yıl	30	3,10	1,21			
	16-20 yıl	26	3,11	0,90			
	21 yıl ve üstü	46	3,69	0,89			
Toplam		125	3,49	1,02			

Kıdem değişkenine göre öğrencilerin proje çalışmalarını destekleyen 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık ($x=4,35$, $sd=0,6$, $p<0,001$) bulunmuştur. Buna göre 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler diğer kıdemlerdeki öğretmenlere göre proje çalışmalarını destekleyerek öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine katkı sağladıklarını düşünmektedir.

Tablo 8- Öğretmenlerin kıdemine göre 5 duyuyu geliştirecek etkinlikler yapmaya ilişkin anlamlı farklılıklar

Maddeler	Dereceleme	N	Ort.	SS	Lev. Statisti	F	p
5 duyuyu geliştirecek etkinlikler yaparım	5 yıl ve altı	9	3,77	0,66	6,59	4,83	0,00*
	6-10 yıl	14	4,50	0,75			
	11-15 yıl	30	3,66	1,02			
	16-20 yıl	26	3,50	0,90			
	21 yıl ve üstü	46	4,08	0,58			
Toplam		125	3,88	0,85			

* $P<0,01$

Kıdem değişkenine göre 5 duyuyu geliştirmeye yönelik etkinlik yapan 6-10 yıllık öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılık ($x=4,50$, $sd=0,75$, $p<0,001$) bulunmuştur. Buna göre, 6-10 yıl kıdemli öğretmenler diğer kıdemlere göre daha çok 5 duyuyu geliştirecek etkinlik yaptıklarını düşünmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sınıf öğretmenlerinin öğretimlerinde öğrencide yaratıcılığı geliştirmeye yönelik davranışlarının olup olmadığını belirlemek için yapılan araştırma sonuçlarına göre; araştırmaya katılan 125 sınıf öğretmenin %36,8'i 21 yıl ve üstü, %24,0'ı 11-15 yıl, %20,8'i 16-20 yıl, %11,2'si 6-10 yıl, %7,2'si ise 5 yıl ve altı kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin %60,0'ı derslerinde yaratıcılığı geliştirmeye yönelik ders işlediğini belirtmektedir. Ancak bu bulgu anket maddelerine verilen cevaplarla örtüşmemektedir. Yani öğretmenler, yaratıcılığı

geliştiren bir öğretim gerçekleştiğini düşünmekte ancak yaratıcı davranışlara ve örneklerine katılım düzeyleri ile bu durum paralellik göstermemektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin ya kendi öğretimlerini yaratıcı bulma kriterleri öznellik göstermekte ya da yaratıcılığı geliştirdiği düşünülen anket maddeleri öğretimde öğretmen tarafından gerçekçi bulunmamaktadır. Öğretmenlerin %40,8'i lisans eğitiminde yaratıcılıkla ilgili kısmen eğitim aldıklarını, %36,0'ı ise yaratıcılık eğitimi aldığını belirtmektedir. Halbuki okul öncesi bölümü dışında hiçbir bölümde yaratıcılık ile ilgili herhangi bir zorunlu ders bulunmamaktadır. Sınıf öğretmenlerinden mesleki kıdemi 11-15 yıl arası olanların öğrencide empatik düşünceyi geliştirmeye yönelik kendini başkalarının yerine koyarak ve genişletici sorular sorarak geniş düşüncelerini sağladıkları, 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin ise diğer kıdemlerden daha çok proje çalışmalarını destekleyip, 5 duyuyu geliştiren etkinliklere yer vererek yaratıcı öğretimler yaptıkları tespit edilmiştir. Halbuki yaratıcılığı ve yaratıcı düşünmeyi geliştirdiği düşünülen 40 maddeden sadece 4'ünde farklılaşmanın yaşanması düşündürücüdür. Öğrencilerde yaratıcılık potansiyelin geliştirilmesi, öğretmenlerin yaratıcı olmasına ve yaratıcılığı geliştiren sistemli bir öğretim yolu izlemelerini gerektirmektedir. Yaratıcı yönlendirmeler, yaratıcı sorular, yaratıcı düşünme yolları, yaratıcı oyun ve eylemleri gerçekleştiren öğretmenlerin çocuklarda yaratıcılığı daha çok geliştirmesi beklenmektedir. 0-5 yıl ve 16-20 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin öğretimlerinde yaratıcılığı geliştirmeye yönelik öğretimsel anlamlı farklılıkların yaşanmadığı görülmektedir. Yenilmez ve Yolcu (2007)'un öğretmen davranışların yaratıcı düşünme becerilerine etkisine yönelik araştırma sonuçlarına göre 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine daha çok katkılarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Branş bazında ise sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini en çok sağlayan öğretmenlik grubu olduğu bulgusuna erişilmiştir. Yine Işık (2013)'ün sınıf öğretmenlerinin yaratıcı bireyler yetiştirmede görev ve sorumluluklarına ilişkin yaptığı çalışmada, öğretmenlerin öğrenme ortamındaki uyarıyı düzenlemeleri gerektiğini, beyni hazırlamalarını, duygusal engelleri ortadan kaldırmalarını, öğrenme ve öğretmede yaratıcı etkinlikler ve teknikler kullanmalarını, öğrencileri üst düzey zihinsel yetenekleri ile değerlendirmeleri gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Akkaya ve Susar (2012) ise sınıf öğretmenlerinin yaratıcı yazmaya ilişkin görüşlerini değerlendirdiği araştırmasında öğretmenlerin yaratıcı yazma konusunda kapsamlı bir eğitimden geçirilmeli gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Kıdem arttıkça öğretmenlerin yaratıcı öğretimsel davranışlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Güven (2014) ortaokul Türkçe derslerinde yaratıcı düşünme becerisi kazanmada öğretmene düşen rollere ilişkin araştırma sonuçlarına göre 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin yaratıcı düşüncede büyük öneme sahip olan hayal kurmaya olumlu baktıkları belirlenmiştir. Mesleki kıdemi 20 yıl ve üstünde olan öğretmenler ise bu durumu zaman kaybı olarak düşünmekte ve hayal kurmaya karşı çıkmaktadırlar. Yine Akdağ ve Güneş (2003) öğrencilerin hayal kurma davranışı ile ilgili yaptıkları çalışmada öğretmenlerin genellikle öğrencilerini gerçekçiliğe ve somuta yönlendirdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak, sınıf öğretmenliği bölümüne zorunlu ya da seçmeli yaratıcılık ve geliştirilmesine ilişkin derslerin konması, sınıf öğretmenlerine hizmet içinde yaratıcılık ve öğretimi ile ilgili uygulamalı eğitimlerin verilmesi, yaratıcılığın teorik ve pratik boyutları ile yaratıcı öğretim tekniklerinin sınıflarında kullanılmasının teşvik edilmesi, öğretmenlerin yaratıcılığı geliştirici ders işlemleri için öğretim programlarında yaratıcı etkinliklere yer verilmesi, öğretmenlerin problem çözen, farklı düşünen, üretken öğrencileri desteklemeleri, yaratıcı ortam düzenlemeleri, sorunları farklı yollarla çözerek ders ilgiyi arttırmaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdağ, M, ve Güneş, H, (2003). Öğretmenin Rolünün Yaratıcı Bir Sınıf Oluşturmasındaki Önemi, *Milli Eğitim Dergisi*, 159, 60-73.
- Akkaya, N, Susar, K ve F, (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Yazma Ürünlerini Değerlendirme Çalışmalarına İlişkin Görüşleri, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 171-187.
- Dikici, A, (2013). Yaratıcılığı Destekleyen İlköğretim Öğretmenleri İndeksi Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 13(1), 307-324.
- Ekici, İ, D, (2014). Öğretmen Adaylarının Fen Öğretiminde Yaratıcılığa İlişkin Görüşleri ve Yaratıcı Düşünme Etkinliklerini Uygulamaya Yönelik Özyeterlik Algıları, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 142-172.
- Erdoğan, M, Y, (2006). Yaratıcılık İle Öğretmen Davranışları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 95-106.
- Gök, B, ve Erdoğan, T, (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeyleri ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi, *AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(2), 29-51.
- Görgen, İ, ve Karaçelik, S, (2009). Okulöncesi Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Becerileri Düzeylerinin Karşılaştırmalı İncelemesi, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 23, 129-146.
- Güven, Z, A, (2014). Ortaokul Türkçe Derslerinde Yaratıcı Düşünme Becerisinin Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 1-22.
- Işık, D, A, (2013). Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Bireyler Yetiştirmede Görev ve Sorumlulukları, *International Journal Of Social Science*, 6(6), 585-601.
- İşleyen, T, ve Küçük, B, (2013). Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), 199-208.
- Karataş, S, ve Özcan, S, (2010). Yaratıcı Düşünme Etkinliklerinin Öğrencilerin Yaratıcı Düşüncelerine ve Proje Geliştirmelerine Etkisi, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 225-243.
- Kesicioğlu, S, O, ve Deniz, Ü, (2014). Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları İle Eleştirel Düşünme ve Yaratıcılık Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 9(8), 651-659.
- Orhon, Ö, (2011). *Yaratıcılık*, Pegema Yayıncılık, Ankara.
- Öncü, E, Ç, (2010). *Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi*, Pegema Yayıncılık, Ankara.
- Özden, Y, (2011). *Öğrenme ve Öğretme*, Pegema Yayıncılık, Ankara.

- Öztürk, Ş, (2004). Eğitimde Yaratıcı Düşünme, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 77-84.
- Robinson, K, (2003). *Yaratıcılık: Aklın Sınırlarını Aşmak*, Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Sergül, S, (2011). *Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri*, Morpa Yayınları, Ankara.
- Summak, A, E, ve Aydın, Z, (2011). Yaratıcılık ve Ulusal Eğitim Programlarında Yaratıcılığa İlişkin Araştırmalar, *E Journal Of New World Sciences Academy*, 6(1), 362-385.
- Yazıcı, T ve Topalak, İ, Ş, (2013). Yaratıcı Düşünme Becerisinin Müzik Öğretiminde Kullanılabilirliği İle İlgili Öğretmen Görüşleri, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 195-204.
- Yenilmez, K ve Yolcu, B, (2007). Öğretmen Davranışlarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 95-105.

Ek1-

MADDELER	Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Nadiren	Hiç
1-Öğrencinin kendisini bir kişinin veya nesnenin yerine koyarak konuyu değerlendirmesini isterim (sen o ağaç olsaydın bu durumda ne yapardın?)					
2-Belli bir probleme ilişkin beyin fırtınası yaptırırım(toplumda kuralları çocuklar koysaydı ne olurdu?)					
3-İlişkizis parçalar üzere düşünme pratikleri yaptırırım (okul ile ağaç arasındaki benzerlikler nelerdir?)					
4-Açık uçlu problemleri çözmelerini sağlarım (ne tür atık maddelerden sanatsal eserler yapardın?)					
5-Hayal gücünü genişletici çözümler önermelerini sağlarım (buzul çağında insanlar nasıl tarım yapıyordu?)					
6-Problem ya da objenin temel özelliklerini gruplamalarını sağlarım (okul sıraları daha kullanışlı hale nasıl getirilir?)					
7-Olay, konu, kişi, zaman vb. ilişkin olumsuz önermeler sunmalarını sağlarım (mahallemizi ne yaparsak kirletiriz?)					
8-Eski bilgilerle yeni bilgileri birleştirerek düşüncelerini sağlarım (daktilo ile bilgisayar arasındaki fark ve benzerlikler neler?)					
9-Bir nesneyi başka bir nesne ile anlatmalarını isterim (Eldiven yerine başka ne giyebiliriz?)					
10-İki farklı nesne ya da olayı birleştirmelerini isterim (bisikletle el arabası birleşirse nasıl bir şey ortaya çıkar?)					
11-Orijinal nesnenin biçimini değiştirilmelerini isterim (makaslar çok büyük olsaydı ne olurdu?)					
12-Bir nesnenin ya da olayın bir özelliğini çıkarmalarını isterim (kuşların kanatı olmasaydı ne olurdu?)					
13-Bir nesneyi ya da olayı olduğundan farklı şekilde düşündürürüm (arabaların tekerlekleri çok büyük olsaydı ne olurdu?)					
14-Not tutma tekniklerinin öğretim (zihin haritası ile aldıkları kısa not, kelime ve çizimleri hatırlamada kullanmaları)					
15-Görsel okuma yaptırırım (resimlerden olay örnektülerini anlamaları)					
16-Objelerin başka objeleri transfer ederek yeniden yapılandırılmalarını sağlarım (mumların daha geç erimesi için ne yapılır?)					
17-Analojik düşündürmelerini teşvik ederim (benzetmeler kullandırarak)					
18-Durum, kişi ve olayın söz ve hareketlerle canlandırmalarını sağlarım (dramalarla)					
19-Verilen cevapları hemen reddetmeyip doğruluklarını sorgulatırım (neden böyle düşündün?)					
20-Bellek geliştirici gözlemler yaptırırım (sınıfta kaç pencere var?)					
21-Genişletici sorular sorarım (niçin, nasıl, ne zaman vb)					
22-Şaşırtıcı sorular sorarım (gökyüzü niçin bazen kırmızı görülür?)					
23-Çelişkili durumlar sunarım (hangi meyve suda yüzer yada batır?)					
24-Öğrencilerin farklılık gösteren algılardan haberdar olmaları için hayali canlandırma yaptırırım (bugün sınıfta olmayan arkadaşımız kim)					
25-Kavram analizleri yaptırırım (kaplumbağa ismin nereden gelir)					
26-Tahmin güçlerini artırırım (bu kedi ne yemiş olabilir)					
27-Sadece problemi çözmeye değil, problemi görmelerini de sağlarım (sizce okul korkulukları güvenli mi?)					
28-Bilmeceler ve paradokslar hazırlarım (ikinciye geçen kaçınıcı olur?)					
29-Yaratıcı yazma ve okuma becerilerini geliştiririm (kontrol listesine göre inceleme)					
30-Proje çalışmalarını desteklerim					
31-Kendi kendilerini değerlendirmelerini teşvik ederim					
32-Çözümler sunarak sorunları bulmalarını isterim (dış fırçası neden icat edildi?)					
33-Bir konuda çok sayıda düşünce üretmelerini teşvik ederim					
34-Satranç, dama, sudoku, kelime vb. oyun etkinlikleri yaptırırım					
35-Yapı oyuncakları ile oynatırım					
35-Oyun hamurları vb. sanatsal malzemelerle oynatırım					
36-Fen deneyleri yaptırırım					
37-Espri, fıkra, karikatürü kullanırım					
38-5 duyuyu geliştirecek etkinlikler yaparım (bu ne kokusu, dokunduğun ne?)					
39-Meraklarını arttıracak ilginç istatistikler veririm (dünyada her 5 saniyede bir bebek engelli doğuyor)					
40-Çocukları arada sırada yoğun düşünceden uzaklaştırıp, dinlendirici etkinlikler yaptırırım					

